

Katarzyna Miłek* <https://orcid.org/0000-0003-4603-4604>

Gnieźnieńska Szkoła Wyższa Milenium w Gnieźnie

e-mail: katarzyna.milek@milenium.edu.pl

https://doi.org/10.25312/2083-2923.19/2021_11km

Recenzja książki Krystyny Duraj-Nowakowej, *Pisarstwo naukowe studentów*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum, Kraków 2019, ss. 291

Kompendium, podręcznik, poradnik, a może po prostu ściągą? Książka *Pisarstwo naukowe studentów* z pewnością po części jest każdym z nich. Krzywdzącym byłoby jednak określić to opracowanie tylko jednym z niniejszych rzeczowników. Ta publikacja to bowiem o wiele więcej. Krystyna Duraj-Nowakowa, która jest autorką książki, zadbała o wymagającego czytelnika, pragnącego poszerzyć swoją wiedzę dotyczącą pisania rozprawy licencjackiej, magisterskiej czy doktorskiej. Choć tytuł sugeruje konkretną grupę adresatów, książkę polecić można także każdemu innemu pisarzowi, który boryka się z trudami przejścia przez pisarską drogę lub zastanawia się, jak ją w ogóle rozpocząć.

Publikację z dwustoma dziewięćdziesięcioma sześcioma stronami otwiera zawarty na początku spis treści. Wśród omawianych zagadnień jawią się kolejno: *Temat i tematyka, problematyka a tytuł utworu, Projektowanie kompozycji opracowań naukowych, Konstruowanie tekstu rozprawy, Redagowanie i korekta dysertacji* oraz rozdział pt. *Cechy formalne tekstu rozprawy*. Na końcu zamieszczono szczegółową bibliografię, wykaz tabel i rysunków, jak również uszczegółowiony spis treści.

---

* Katarzyna Miłek – doktor nauk społecznych w zakresie pedagogiki. Adiunkt w Instytucie Humanistycznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Głogowie. Dziedziny badawcze: twórczość, pedagogika przedszkolna, arteterapia. Autorka wielu artykułów w czasopismach naukowych, i monografiach.

Na pierwszy plan wysuwają się szerokie zainteresowania autorki metodologią nauk humanistyczno-społecznych i pedeutologią oraz bogate doświadczenie praktyczne w opisywanych treściach i zagadnieniach, a także fakt, że doskonale orientuje się w teorii.

Krystyna Duraj-Nowakowa, porządkując ponadczasowe treści, podkreśla, jak istotne jest scalanie podejścia do pedagogiki. Zaznaczając, że pisania nauczyć się nie można skutecznie, daje nadzieję na to, iż jednak uczyć się go warto.

Publikacja opiera się na wcześniejszych, autorskich pozycjach, wiedzę systematyzując i porządkując jednocześnie. Oparta jest także na obszernych książkach innych autorów, co jest niewątpliwie jej dodatkowym atutem, a bogactwo pozycji bibliograficznych jest imponujące.

Na uwagę zasługuje rozdział pierwszy zatytułowany *Temat i tematyka, problematyka a tytuł utworu*, pomagający rozwiązać wątpliwości młodego, tudzież starszego pisarza (twórcy dzieła), który za każdym razem, zasiadając do pisania, zastanawia się nad tematem swojej publikacji. To trafne źródło zrozumiałej i przejrzystej definicji tematu, a także poprawności jego sprecyzowania. Autorka podkreśla, że sam wybór tematu w przypadku między innymi doktoranta jest dopiero wstępem do dalszej wyťažonej pracy. Za J. Pelcem systematyzuje tematy i ich rodzaje, które ujmuje w tabeli zatytułowanej *Tematy i ich charakterystyki*. Znajdziemy tu różne ujęcia tematu oraz odpowiedzi na pytania, co jest tematem w każdym z nich i do którego stadium dzieła temat należy. Pomocne dla niewprawnego pisarza będzie z pewnością zawarte w książce wyjaśnienie, czym jest teza, a czym nić przewodnia utworu. W jaki sposób rozpoznać tezę, jeśli oczywiście dana książka takową posiada? Czytelnik znajdzie tu bardzo istotne i cenne wskazówki odnośnie niepochoptego, a przemyślanego wyboru tematu. Autorka radzi, absolutnie nie narzucając, jakich tematów unikać, a nad jakimi warto się pochylić. Temat warunkuje przecież dobór materiału bibliograficznego przez młodego naukowca, a zatem wybór tematu jest już wejściem na konkretną, choć nie do końca jeszcze zaplanowaną i przemyślaną drogę. Przed twórcą wyszukanie i wyselekcjonowanie materiału, a następnie jego klasyfikacja i uporządkowanie. K. Duraj-Nowakowa podpowiada, w jaki sposób wyznaczyć ramy utworu. Daje wskazówki, jak gromadzić pozycje bibliograficzne, a także podkreśla, jak ważną rolę w całym procesie tworzenia pracy pełni promotor. Dużą wagę przypisuje tytułowi jako temu, który spełniać ma funkcję porządkującą i identyfikacyjną. Wyjaśnia znaczenie podtytułu i śródtytułu.

Student nie może ominąć rozdziału drugiego pt. *Projektowanie kompozycji opracowań naukowych*. Traktuje on o planowaniu i całościowej organizacji dzieła. Autorka podpowiada, jak prawidłowo skomponować publikację. Podkreśla dwie ważne zasady: ciągu wynikania i układu hierarchicznego. Przestrzega przed bezwiednym korzystaniem z pozycji zawartych w internecie, podkreślając anonimowość zawartych tam treści oraz częste zmiany zawartości tegoż źródła, czasami wątpliwej wiedzy. Zauważa, że pisarz powinien stworzyć plan, który oczywiście na początku nie będzie wersją

ostateczną. Będzie podlegał licznym modyfikacjom, by na późniejszym etapie pracy stać się właściwym spisem treści. Wraz z nim powinien powstać plan wstępny toku wywodów. Istotnym momentem jest też planowanie organizacji warsztatu pracy własnej. Krystyna Duraj-Nowakowa podpowiada, w jaki sposób łączyć zebrane materiały, jak rozwijać i zmieniać plan, który – podkreślmy raz jeszcze – w toku pracy będzie z pewnością ewoluował. Systematyzując wiedzę, autorka podaje etapy prac przygotowawczych do pisania.

Z pewnością wymienienie tychże, jeden po drugim, pomoże niewprawnemu autorowi powstającej pracy jeszcze raz ją przemyśleć i uporządkować. Bardzo szczegółowo autorka przedstawia również poszczególne etapy pisania dzieła. Spory nacisk kładzie na ważne zagadnienie, jakim jest kompozycja rozprawy. Przytacza różnorodne pomysły na kompozycję, z których student będzie mógł skorzystać.

W książce zamieszczono i dokładnie przeanalizowano także podstawowe cechy planu. Uporządkowanie tychże podpowie, jak napisać wstęp i zakończenie pracy. Zaprezentowanie w publikacji dokładnych informacji dotyczących układu graficznego opracowania świadczy o krytycznym podejściu do pracy studenta, który z reguły nie wie, w jaki sposób graficznie ułożyć swoją pracę, jaką czcionkę zastosować, jaki powinien być margines etc. Po lekturze książki Duraj-Nowakowej rozwieje wszystkie swoje wątpliwości. Znajdzie w niej bowiem dokładne informacje dotyczące graficznych aspektów pracy i hierarchię oznaczeń, jak również rozłożenie zawartości treści w ujęciu proporcjonalnym i procentowym. Rozwiane będą choćby wątpliwości dotyczące numeracji stron, zapisu dat czy odnotowania imion i nazwisk autorów.

Choć oczywiście ocena tekstu jest oceną subiektywną, cechy dobrego tekstu można wyszczególnić i na ich podstawie następnie oceniać dane opracowanie. Pomocnych będzie siedem kryteriów tekstowości, dzięki którym autorka przybliży studenta do napisania poprawnej pracy. Wyjaśnia, czym jest tekst, a czym spójność semantyczna.

Nie bez powodu w kolejnym rozdziale pt. *Konstruowanie tekstu rozprawy* pochyla się nad sprawozdaniem z prac teoretyczno-doświadczalnych. Scalająca interpretacja jest przecież niezmiernie istotna. Cenne okażą się zawarte w rozdziale rady praktyczne, do których autor pracy może, a nawet powinien wrócić kilkakrotnie podczas jej tworzenia.

Przez część książki dotyczącą teorii tekstu przebrną z pewnością wytrwali i ambitniejsi studenci, co nie umniejsza jej rangi i ważności w opisywanej rozprawie. Nieobojętnie student przejdzie natomiast obok tematu nawiązywania do źródeł. Baczną uwagę zwróci na praktyczną prezentację najważniejszych technik cytowania, a także fragment dotyczący wewnętrznej kompozycji tekstu i jej czterech znaczących właściwości: kolekcji i relacji, parataksy i synestezji.

Ważnym elementem książki jest ten, traktujący o akapicie służącym do budowania właściwej struktury tekstu, będącym podstawowym komponentem wypowiedzi pisanej. Cenne wskazówki dotyczące akapitu i wypowiedzenia tematowego z pewnością rozjaśnią kolejne ciemne chmury rozpościerające się nad tworzeniem tekstu.

Szczególnie ważne w tym miejscu będą zasady dotyczące wzorca akapitu idealnego oraz jego spójności formalnej i objętości.

Przedostatnim rozdziałem jest *Redagowanie i korekta dysertacji*. Warto prześledzić fragmenty traktujące o tym, jak analizować i przetwarzać materiały, jak dokonywać interpretacji i syntezy. Wreszcie – w jaki sposób nawiązywać do prac innych autorów, ich wcześniejszych publikacji, by nasza praca stanowiła „ogniwo w rozwoju nauki”. Ważnym wskazaniem jest to, że nie należy streszczać poszczególnych opracowań. Niemniej istotną wskazówką niech będzie ta mówiąca o ujmowaniu stanu piśmiennictwa całościowo i krytycznie. Nie bez powodu Duraj-Nowakowa przytacza indukcję i dedukcję jako funkcje myślenia. Podkreśla, że w dysertacji naukowej trzeba używać ich świadomie. Konsekwentnie rekomenduje proces myślenia przez analogię. Zatrzymuje się na chwilę nad interpretacją i wnioskowaniem. Przydatny dla studenta okaże się spis kompetencji, których wymaga prawidłowa interpretacja. Wartościowy fragment tego rozdziału przypomina także pisarzowi, jak ważny jest jego upór w dążeniu do stworzenia pracy, pracowitość, kilkukrotne sprawdzenie napisanego tekstu, systematyczność czy dociekliwość. Autorka podkreśla, że żaden projekt badawczy nie wyczerpuje tematu i nie kończy rozważań. Do listy istotnych zaleceń dotyczących tworzenia pracy dorzuca informacje o aneksie. Dodaje elementarne podstawy traktujące o wprowadzaniu poprawek i redagowaniu tekstu. Podpowiada, jakie aspekty opracowania tekstu należałoby w tym momencie przemyśleć i dokładnie przeanalizować. Sumienne przejście przez ten etap pisania pracy zaowocuje prawidłowo zakończonym procesem tworzenia. Warto zatem poświęcić na te czynności sporo wysiłku, a co za tym idzie – czasu.

Wielu studentów zadaje sobie pytanie, w jaki sposób pisać. Czy praca powinna rozwijać się chronologicznie pod względem poszukiwania materiałów? A może najpierw stworzyć szkic roboczy, który zawierał będzie kolejne, zaplanowane etapy pracy? Jak wkomponować cytaty? W jaki sposób urozmaicać styl wypowiedzi? I na te pytania znajdziemy odpowiedź w książce.

Autoocena to kolejny element, który rozważa autorka. Jak wiadomo, niejedyn student ma z tą kwestią problem. Książka porządkuje treści związane z autokrytyką tekstu. Przypomina, jak ważne jest dokładne sprawdzenie napisanego dzieła. Sprawdzenie pod względem spójności argumentacji, odpowiedniej kolejności, spełnienia wymogów formalnych, logiczności, klarowności, poprawności językowej czy takich, wydawałoby się, błahostek, jak numery rysunków i tabel. Podpowiada, żeby po napisaniu książki odpocząć, nabrać do niej dystansu, a następnie znów do tekstu wrócić i raz jeszcze przyjrzeć się krytycznie, znaleźć obiektywne spojrzenie. Poleca czterokrotne przeczytanie tekstu. Przyda się także odczytanie pracy na głos, zadbanie o spójność semantyczną. Zaleca następnie zwrócenie się o pomoc do co najmniej dwóch czytelników, którzy przeczytaliby tekst i wyłuskali z niego ewentualne braki, niejasności czy niedociągnięcia.

Student ma świadomość, jak ważna jest w pracy interpunkcja, ale przypomnienie o niej nie zaszkodzi. Podobnie, jak sprawdzenie, czy w napisanej pracy nie ma literó-

wek, braku znaków diakrytycznych, czy przypisy są spójne i kompletne, czy w bibliografii nie zabrakło jakiejś pozycji wydawniczej, czy nie zostały nadużyte ozdobniki.

Krystyna Duraj-Nowakowa wyjaśnia, jak napisać wstęp i zakończenie tekstu. Wstęp i zakończenie to ważne wyzwania dla twórcy. Na tyle ważne, że mogłyby znaleźć się w dwu oddzielnych podrozdziałach książki, w których zostałyby wyczerpująco omówione. Zawarcie informacji dotyczących pisania wstępu i zakończenia w jednym rozdziale ma jednak uzasadnienie, gdy weźmiemy pod uwagę następujące stanowisko autorki: doświadczeni recenzenci potrafią wyrobić sobie zdanie na temat książki już po przeczytaniu wstępu, spisu treści i zakończenia tekstu.

Sporo miejsca autorka poświęca roli wnioskowania i indukcji. Niewprawnemu pisarzowi przyda się wiedza o etapach syntezy dzieła, które autorka przedstawia i systematyzuje. Cenne okażą się praktyczne informacje o streszczaniu dzieła naukowego. Duraj-Nowakowa przypatruje się streszczeniu jako tekstowi, dokładnie je analizując. Podaje, co w streszczeniu jest ważne, a co mniej istotne. Opisuje procedurę streszczania oraz wskazówki dotyczące opracowania streszczenia. Te informacje dla studenta piszącego abstrakt własnego tekstu będą cenną wskazówką.

Uporządkowanie wiedzy z zakresu tworzenia przypisów zawarła autorka w rozdziale ostatnim zatytułowanym *Cechy formalne tekstu rozprawy*. Sięgnąć do niego powinien ten, kto głowi się, jak uniknąć plagiatu, jak poprawnie sporządzić przypisy, jak powinny być one pisane, jakie pełnią funkcje i jakie są ich rodzaje. Niezwykle trafne jest podanie w tym miejscu informacji o konstrukcji przypisu, jego stronie technicznej, która dla studenta z pozorów wydaje się oczywista, ale po przystąpieniu do tworzenia przypisu już tak oczywista nie jest ze względu na piętrzące się pytania. Jak odsyłać do przypisu poprzedniego? Jak używać nazw łacińskich? Kiedy podać pełny opis bibliograficzny? Jak odnotować brak roku wydania? Jak wpisywać adres internetowy? Na te pytania student również znajdzie tu odpowiedź.

Podrozdział *Poprawność formalna opracowań* wskazuje na realizację formalnych wymogów stawianych pracy. Zaletą jest wypunktowanie najważniejszych podpowiedzi. Po raz kolejny mamy do czynienia z usystematyzowaniem wiedzy stricte technicznej. Warty uwagi jest także podrozdział *Bibliografia a literatura przedmiotu*, który podpowiada, jak prawidłowo dobierać literaturę przedmiotu, jak sporządzić jej wykaz i wreszcie – jak opracować bibliografię. Kolejny podrozdział rozwiewa wątpliwości dotyczące opracowania załączników do tekstu właściwego.

Podsumowując, autorka książki systematyzuje wiedzę, porządkuje ją, czyniąc ją bardziej przystępną dla osoby, która nie wie, jak zacząć pisanie pracy magisterskiej. Dzięki komunikatywnej, obrazowej i zwięzłej formie recenzowana publikacja to swoiste kompendium wiedzy dotyczące pisania pracy licencjackiej, magisterskiej, doktorskiej. Niedoświadczonego pisarza autorka zręcznie wprowadza we wszelkie tajniki sztuki pisania, a pisarza bardziej doświadczonego utwierdza w przekonaniu, że właściwie podchodzi do obranego przez siebie tematu. Krystyna Duraj-Nowakowa wychodzi naprzeciw oczekiwaniom osób stojących przed zadaniem napisania swojej

pracy naukowej. Po publikację sięgnąć powinien każdy student, planujący, piszący, a nawet będący na finiszu swojej pracy magisterskiej czy licencjackiej. W książce znajdzie bowiem wiele podpowiedzi i odpowiedzi na nurtujące go pytania, które pojawiły się z pewnością podczas pisania pracy, a których nie miał odwagi zadać swojemu promotorowi. Dobrze byłoby, gdyby pozycja stała się obowiązkowa dla studentów podejmujących się napisania swojej pierwszej poważnej pracy w życiu.

Po wnikliwej analizie dzieła mogę stwierdzić, że jest to książka przepełniona cennymi radami dotyczącymi pisania prac. Zawiera precyzyjne omówienie tematu, dlatego polecam ją każdemu ambitnemu studentowi, który zamierza napisać pracę bądź jest w trakcie jej tworzenia.